

Het verstoorde Joodse leven

Maarten den Admirant

Het verstoorde Joodse leven

Het Joodse volk te midden
van de Nederlandse samenleving

ISBN: 978 94 036 8383 6

Auteur: **Maarten den Admirant**

Omslag ontwerp en binnenwerk: **Jaap Timmer**

© Copyright: **Maarten en Ilona den Admirant**

Inhoudsopgave

Inleiding	7
1. Het verstoorde Joodse leven	9
2. Kerkelijke excuses voor anti-Joodse uitspraken van Luther?	15
3. “Een geschonden vriendschap” - Koningin Wilhelmina en de Joden	21
4. Een Israëlitische gemeente in Vlaardingen	29
5. Ds. J. H. Grolle (1899-1974), een vriend van Kohlbrugge en van Israël	35
6. Een “Vleug van licht” in een donker bezettingsjaar	51
7. Preek ter gelegenheid van een Israëlzondag door ds. P.J. den Admirant	57

Ter inleiding

“Ach, weet u, dit is zulk een verschrikkelijk en beschamend stukje geschiedenis der mensheid, dat men niet weet, hoe men er over spreken moet. Men schaamt zich dat men erbij heeft gestaan en het niet heeft kunnen verhinderen.”

Bovenstaand citaat is ontleend aan een van de nagelaten brieven van Esther Hillesum, (1914-1943), een intelligente en literair begaafde Joodse vrouw, die door haar in de jaren 1941-1943 geschreven dagboek bekendheid heeft gekregen. Zij werd in 1943 in Auschwitz omgebracht.

Het dagboek, in 1981 verschenen onder de titel Het verstoorde leven, heeft overal weerklink gevonden en werd in veertien landen gepubliceerd. Dat ook Nederland daartoe behoorde, is te begrijpen.

Deze inleidende zinnen uit het eerste artikel, Het verstoorde Joodse leven, geven de bedoeling van deze gebundelde artikelen aan. Ze willen doen uitkomen hoe ons Nederlandse volk met het Joodse volk en haar lijdensweg werd geconfronteerd en welke, soms heel verschillende, houding zij daar tegenover aannam.